

Регіони України: конвергенція чи дивергенція?

Будь-яка соціально-економічна система в своїй суті прагне до сталості (стійкого розвитку), втім попри всі зусилля економістів далеко не завжди країни матимуть обнадійливі результати, адже в умовах глобалізації світового господарства людство вперше зіштовхнулося з наявністю складних поліструктурних відносин, виокремити в яких чіткі ієрархічно-таксономічні рівні надзвичайно важко. Зрозуміло, що світова регіоналістика, регіональна макроекономіка, урбаністика, регіональна економіка та інші складові всього комплексу сучасних «локалізованих» наук не є при цьому виключенням. Ось чому спроба вітчизняного науковця І.З. Сторонянської виявити найсуттєвіші риси регіональної моделі України заслуговує схвальної оцінки та всебічної підтримки. Спробую пояснити чому.

Дедалі очевиднішим в Україні (до речі, як і в усьому світі) стає той факт, що методологічний апарат регіональної науки 80–90-х років ХХ ст. назавжди втратив свою привабливість, адже глобалізація світового господарства внесла суттєві корективи не тільки в модель регіонального зростання, а й до самої концепції «розміщення продуктивних сил», тобто до словосполучення, яке ніде за кордоном не використовується,

оскільки Марксове тлумачення на Заході вже забуте, а сучасне – ідентифікує його як таке, що немає ніякого відношення до економіки. Очевидно, добре розуміючи це, дослідниця розпочала свій пошук саме з теоретичного підґрунтя, аргументовано пославшись при цьому на сучасний методологічний фундамент регіоналістики (теорія регіональної конкуренції, новий регіоналізм, локальне партнерство, регіональний світ тощо). Це дозволило авторові досить чітко відстоювати власне уявлення про абсолютну (не умовну) та умовну конвергенцію територій, про що, власне кажучи, йде мова в монографії¹.

До числа важливих позитивів рецензованої книги слід віднести обґрунтування зв'язків руху регіонів у напрямі зближення з між-регіональною економічною інтеграцією. Таким чином, дослідниці вдалося подолати бар'єр розуміння регіону як території, що перебуває під впливом лише внутрішніх чинників. А це підштовхнуло автора до необхідності провести класифікацію гіпотез конвергенції / дивергенції (сильної, слабкої) та їх видів (альфа і бета). Тут слід відзначити також системне використання доволі великого методичного апарату у першому розділі, який має всі елементи чіткої визначеності і цілісності.

© В.І. Чужиков, 2009

¹ Сторонянська І.З. Регіони України: пошук моделі конвергентного розвитку: Монографія / І.З. Сторонянська; Ін-т регіональних досліджень НАН України. – Львів: Арал, 2008. – 144 с. – [Серія “Проблеми регіонального розвитку”].

Завершивши дослідження так званого теоретичного «бекграунду» сучасної регіональної економіки, автор переходить до глибокого аналізу конвергентних / дивергентних процесів серед регіонів України. Віддаючи належну шану тим, хто присвятив цьому все своє життя, І. Сторонянська, тим не менше вирішила провести свій паралельний аналіз регіональних диспропорцій в Україні (с. 38) за допомогою селектованих нею показників (зважений коефіцієнт варіації, коефіцієнт Джині та індекс Тейла). Спираючись на доволі відому на Заході, проте таку, що не часто використовується у нас, дослідницьку модель Varro-Sala-i-Martin, науковець виходить на дослідження регіональної бета-конвергенції, в якому знаходять місце численні економетричні підходи, без сумніву, доцільні та високорепрезентовані.

Безумовно, що сильною стороною монографії є не тільки характер констатації, що все поки що погано, а й прагматичне бачення науковця, що конкретно треба зробити. Дослідниця переконана, що це має бути інноваційний

напрямок регіонального розвитку. Зрозуміло, що супротивників цього підходу в Україні не існує, проте вся справа в тому, як саме цього досягти. В теоретичному плані (с. 85) матриця стратегій фінансування інноваційної діяльності в регіоні виглядає доволі привабливою для тих, хто прагне створити українську кремнієву долину. Втім, на мою думку, потрібно ще багато попрацювати над створенням конкретних механізмів та інструментів інвестиційної привабливості вітчизняних регіонів. Упевнений, що цьому будуть присвячені подальші праці науковця.

На додаток хочу сказати, що багато праць, які останнім часом побачили світ в Інституті регіональних досліджень НАН України (м. Львів), мають насправді авангардний характер, бо пропонують цікаві нестандартні рішення регіональних проблем, які неодмінно виникають у ході системних перетворень економіки України, яскравим доказом чого є монографія І.З. Сторонянської.

Надійшло 27.02.2009 р.